

**‘RISK SOCIETY’ PERSPECTIVE ON FOOD SAFETY AND
FROZEN FOOD: ITS INFLUENCE ON MODERN THAI SOCIETY**

PAWEE JAMPATHONG

**A THESIS SUBMITTED IN PARTIAL FULFILLMENT
OF THE REQUIREMENTS FOR
THE DEGREE OF DOCTOR OF PHILOSOPHY
(MEDICAL AND HEALTH SOCIAL SCIENCES)
FACULTY OF GRADUATE STUDIES
MAHIDOL UNIVERSITY**

2005

ISBN 974-04-6892-6

COPYRIGHT OF MAHIDOL UNIVERSITY

แนวคิดเรื่อง ‘สังคมเสี่ยง’ กับอาหารปลอดภัยและอาหารแช่แข็ง: ที่มีอิทธิพลต่อสังคมไทยที่ทันสมัย (‘RISK SOCIETY’ PERSPECTIVE ON FOOD SAFETY AND FROZEN FOOD: ITS INFLUENCE ON MODERN THAI SOCIETY)

ปวี จำปาทอง 4237550 SHMS/D

ปร.ค.(สังคมศาสตร์การแพทย์และสาธารณสุข)

กรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์: สันทัด เสริมศรี, Ph.D. (SOCIOLOGY AND DEMOGRAPHY), อรทัย รวยอาจิณ, M.A., Dr.PH. (HEALTH BEHAVIOR AND SOCIAL EPIDEMIOLOGY), สุวจิ ภู็ด, Ph.D.(SOCIOLOGY)

บทคัดย่อ

อาหารปลอดภัยได้กลายเป็นประเด็นสำคัญประเด็นหนึ่งสำหรับด้านสาธารณสุขเมื่อไม่กี่ปีมานี้ โดยเฉพาะในกลุ่มของประชาชนทั่วไป ความสนใจเรื่องอาหารปลอดภัยได้ถูกนำเข้ามาในสังคมโดยนโยบายสาธารณสุขหรือเป็นผลมาจากความตระหนักต่อความเสี่ยงของสาธารณะ การศึกษานี้ได้นำเอาแนวคิดทางสังคมวิทยาเรื่อง “สังคมเสี่ยง” บนสมมติฐานของอุลริช เบ็ค (Ulrich Beck) ที่ว่า เมื่อสังคมมีความทันสมัยมากขึ้นหรืออยู่ในภาวะแห่งความสมัยใหม่ขั้นสูงแล้ว ความตระหนักต่อความเสี่ยงที่ปรากฏในสังคมก็จะยิ่งสูงตามขึ้นด้วย ผลของความสมัยใหม่ทำให้ความเสี่ยงได้เข้ามาอยู่ในสถานการณ์ทางสังคมทุกวัน ที่ทำให้ประชาชนและรัฐบาลต่างหาแนวทางเพื่อควบคุมและสร้างมาตรการต่อสถานการณ์ต่างๆ ที่เกิดขึ้น เช่น การนำมาตราการเรื่องความปลอดภัยเข้ามาใช้ สำหรับการศึกษาได้ทำการศึกษาทั้งตำแหน่งทางการเมืองที่มาจากมาตรการเรื่องอาหารปลอดภัยจากนโยบายของรัฐบาลและตำแหน่งทางสังคมจากการที่ประชาชนได้รับเอามาตรการต่างๆ ที่เป็นการป้องกันความเสี่ยงผ่านทางเลือกของการบริโภคอาหารปลอดภัย ฉะนั้นการศึกษานี้จึงได้เลือกเฉพาะกลุ่มประชากรที่เหมาะสมต่อแนวคิดแห่งความสมัยใหม่ดังที่เบ็ค (Beck) กล่าวไว้

จากการศึกษาพบว่ารัฐบาลได้ดำเนินการสำหรับการสร้างเสริมสุขภาพและการป้องกันความเสี่ยงจากผลิตภัณฑ์อาหารและการบริโภคอาหารมาเป็นเวลายาวนาน ยุคแรกของการกำกับดูแลสำหรับรัฐบาลด้านอาหารปลอดภัยเป็นเรื่องเกี่ยวกับสุขอนามัยและมาตรฐานสำหรับการผลิตอาหารเพื่อการส่งออก ยุคที่สอง อาหารปลอดภัยได้เน้นไปที่กระบวนการผลิตอาหารและอาหารแช่แข็ง โดยยังคงมุ่งสู่ตลาดการส่งออกในระดับนานาชาติ ซึ่งการส่งออกดังกล่าวจำเป็นต้องมีการนำเอามาตรฐานในระดับนานาชาติมาประยุกต์ใช้ สำหรับมาตรการเมื่อไม่นานนี้ของรัฐบาลยังคงให้ความสนใจต่อสาธารณะ ต่อการส่งเสริมสุขภาพ รวมถึงการท่องเที่ยว

ในส่วนของกลุ่มที่ศึกษาซึ่งอยู่ในสังคมแห่งความสมัยใหม่ พบว่าผู้ที่มีความตระหนักสูงเรื่องอาหารปลอดภัย กล่าวคือเป็นผู้ที่ได้เลือกทานผลิตภัณฑ์อาหารที่ปลอดภัยโดยเฉพาะจากการทานอาหารแช่แข็ง ซึ่งเชื่อว่าจะมีความปลอดภัยที่สูงนั้น กลับพบว่ามีความสนใจเพียงเล็กน้อยต่อฉลากอาหารที่ผ่านการส่งเสริมจากรัฐบาล โดยมีเพียง 10.9% ของกลุ่มดังกล่าวที่มีความตระหนักต่อฉลากอาหารและมาตรการเกี่ยวกับมาตรฐานที่รัฐบาลได้วางไว้ การศึกษานี้ไม่สามารถสรุปต่อภาพรวมของประชากรทั้งหมดในสังคมไทยและไม่เห็นด้วยกับแนวคิดเรื่องสังคมเสี่ยงของเบ็ค (Beck) ทั้งนี้เป็นผลมาจากความจริงที่ว่าอาหารแช่แข็งอาจไม่ใช่ตัวแทนที่ดีสำหรับอาหารปลอดภัยในสังคมไทยที่ทันสมัยเมื่อเปรียบเทียบกับสังคมตะวันตก เนื่องจากรัฐบาลเองไม่ได้ให้การศึกษารหัสข้อมูลข่าวสารต่อประชาชน ในมาตรการเกี่ยวกับมาตรฐานในระดับนานาชาติที่ได้ประยุกต์ใช้กับกระบวนการผลิตอาหารแช่แข็งในสังคมไทย ทั้งยังไม่ได้สนใจต่อการบริโภคอาหารแช่แข็งภายในประเทศ ดังนั้นมาตรการเรื่องอาหารปลอดภัยและสังคมเสี่ยงจากอาหารแช่แข็งในประเทศไทยไม่สอดคล้องกับแนวคิดเรื่องสังคมเสี่ยงของเบ็ค (Beck)

191 หน้า. ISBN 974-04-6892-6

‘RISK SOCIETY’ PERSPECTIVE ON FOOD SAFETY AND FROZEN FOOD: ITS INFLUENCE ON MODERN THAI SOCIETY

PAWEE JAMPATHONG 4237550 SHMS/D

Ph.D. (MEDICAL AND HEALTH SOCIAL SCIENCES)

THESIS ADVISORS: SANTHAT SERMSRI, Ph.D.(SOCIOLOGY AND DEMOGRAPHY), ORATAI RAUYAJIN, M.A., Dr.PH. (HEALTH BEHAVIOR AND SOCIAL EPIDEMIOLOGY), SUVAJEE GOOD, Ph.D.(SOCIOLOGY)

ABSTRACT

Food safety has become an important topic for public health in recent years, particularly among the general population. Concern for food safety can be induced by the public health policy, or as a result of public awareness of risk. This study adopted a sociological perspective on ‘risk society’ based on Ulrich Beck’s assumption that the more society becomes modernized or had a high stage of modernity, the higher awareness of risks occur in a society. As a consequence of modernity, risks become everyday social conditions, which people and government find ways to control and regulate with conditions such as introducing scores of safety measures. This study, thus, examined both political positions from government policy on food safety measures, and social positions where people took steps to prevent risks through choice of safe food consumption. The study selected only a specific group of the population that fit the model of modernity suggested by Beck.

The study found that the government has long been in the forefront of health promotion and preventing risks from food products and consumption. The first generation of government regulations on food safety was for hygiene and standard procedures for processing food to be sent for export. The second generation of food safety focused around manufacturing food and frozen food, again for the international export market, that required international standards to be applied. The recent measures from the government are again related to public concern and promotion of health and tourism.

The modernized population found in this study who may have a high consciousness of food safety chose products that they believed to be the most safe, particularly frozen food, and had little concern of food labelling as promoted by the government. Only 10.9% of them were aware of the food labelling and standard measures put out by the government. This study could not generalize the whole population, or agree with Beck’s perspectives on risk society, due to the fact that frozen food may not be the best representation of safety food in modern Thai society as compared to western societies. The government neither educates or informs people on the standard measurements applied to process and frozen food in Thai society, nor encourages domestic consumption of frozen food. Therefore, food safety and risk society measures through frozen food in Thailand do not fit the model of risk perspective proposed by Beck.

KEY WORDS: RISK SOCIETY PERSPECTIVE / FROZEN FOOD / MODERN THAI SOCIETY

191 P. ISBN 974-04-6892-6